

**Az AfD-től való félelem egyben
tarthatja, a pártokban zajló
belső lázadások bedönthetik
a német kormányt**

MKI Nézőpont

A Magyar Külügyi Intézet rendszeres kiadványa.

Kiadó:

© Magyar Külügyi Intézet, 2025.

Szerző(k):

Stefán Csaba

Lektorálta:

Vass Ágnes

Kulcsár Andrea

Korábbi kiadványainkat megtekintheti az Intézet weboldalán.

Borítókép forrás: [bbc.com](https://www.bbc.com)

Stefán Csaba, kutató, MKI

AZ AFD-TŐL VALÓ FÉLELEM EGYBEN TARTHATJA, A PÁRTOKBAN ZAJLÓ BELSŐ LÁZADÁSOK BEDÖNTHETIK A NÉMET KORMÁNYT

Vezetői összefoglaló: Az elhúzódó gazdasági válságot és a strukturális problémákat – így a magas energiaárakat, az ipari termelés visszaszorulását, a növekvő jóléti kiadásokat és a versenyképesség romlását – Friedrich Merz kormánya a korábbi ígéretek ellenére mindeddig nem tudta érdemben kezelni. A benyújtott – például a megélhetés minimális szintjét biztosító Bürgergeldre [polgárpénz] vonatkozó – reformjavaslatok pedig elsősorban párton belüli lázadásokat generálnak, miközben nem kínálnak kielégítő megoldásokat. A pártokat sújtó identitásválság viszont jelentősen erodálja a CDU/CSU és az SPD megszavazói bázisát – többek között az AfD javára. Annak érdekében, hogy az AfD ne jusson hatalomra, a koalíciós pártok vezetői az irracionalitás határáig is elmennek, hogy egyben sikerüljön tartani a kormányt, azonban a válságkezelésük eddigi sikertelensége felgyorsítja a pártvezetés elidegenedését a tagságtól. Mivel a német politikai rendszer stabilitásából fakadóan egy kormány megbuktatásának nagyobb a valószínűsége, ha az a koalíción belülről történik, mint külső nyomás révén, a Merz-kabinet sorsa elsősorban a párton belüli lázadók számától és a szűk parlamenti többség megőrzésétől függ. A CDU/CSU és az SPD között egyre markánsabb ellentétek mutatkoznak az egymásnak feszülő jobb- és baloldali kormányzati irányvonalak miatt. Ez azt vetíti előre, hogy a jövőben minden egyes reformkísérletnél felmerül a kérdés, hogy képes lesz-e a koalíció kezelni a belső ellenállást, vagy végül belesüllyed abba.

A GAZDASÁGI STAGNÁLÁS KÖVETKEZMÉNYEI EGYELŐRE A PÁRTOKON BELÜL JELENTKEZNEK

Több mint nyolc hónappal Friedrich Merz kancellárrá választása után a német gazdaság még mindig stagnál, és a kereszténydemokrata ígéretek ellenére továbbra sem tűnik rózsásnak a jövője. Friedrich Merz a kormányra kerülésekor

azt ígérte, hogy Németországot ismét tartós növekedési pályára állítja, és jobb hangulatot teremt az országban,¹ a bevezetett reformok azonban eddig nem érték el a kívánt hatást. Az előrejelzések szerint a következő két évben legfeljebb 1-1,3 százalékos gazdasági növekedés várható,² és a képet tovább árnyalja, hogy a gazdaságkutató intézetek hónapok óta folyamatosan lefelé módosítják a prognózaikat, és a minimális bővülés is inkább az adósságból finanszírozott költenkezés mellékhatásának tűnik,³ semmint egy új gazdasági ciklus kezdetének.

A STRUKTURÁLIS PROBLÉMÁK KÖZÜL TOVÁBBRA IS A LEGJELENTŐSEBBEK:

- a magas energiaárak, amelyek különösen súlyosan érintik az acél- és a vegyipart;
- a szakképzett munkaerő hiánya, illetve a megfelelően képzett szakemberek alkalmazásával járó magas költségek, amelyek a termelés kelet-európai kitelepülésének a kockázatát növelik;
- a folyamatosan emelkedő jóléti kiadások, amelyeket a szövetségi költségvetés még jelentős adósságfelvétel mellett is egyre nehezebben képes finanszírozni;
- továbbá a világrend változásából fakadó külső kihívások – így az amerikai protekcionizmus erősödése és a versenyképesebb kínai termékek megjelenése –, amelyek együtt már aláássák a német export korábbi dominanciáját.

Bár a kereszténydemokrata–szociáldemokrata (CDU/CSU–SPD) kormánykoalíció és személyesen Friedrich Merz beígérte ugyan a „reformok őszét”, ám a kezdeményezés látványosan kifulladt. A munkanélküli segély – a Németországban már tulajdonképpen „alapjövédelmet” jelentő Bürgergeld – reformja valójában nem eredményezett érdemi költségcsökkentést,⁴ miközben az energiaárak mérséklésére irányuló intézkedések is csupán részlegesen valósultak meg, és nem enyhítették számottevően az iparra nehezedő nyomást.

1 „Noch viel Überzeugungsarbeit: Merz will Stimmung im Land bis zum Sommer verbessern,” *Tagesspiegel*, 2025. április 17., <https://www.tagesspiegel.de/politik/kunftige-regierung-merz-will-stimmung-im-land-bis-zum-sommer-verbessern-13555708.html>.

2 „Deutsche Wirtschaft verliert laut IfW zunehmend Wachstumspotenzial,” *Handelsblatt*, 2025. december 18., <https://www.handelsblatt.com/politik/konjunktur/konjunktur-deutsche-wirtschaft-verliert-laut-ifw-zunehmend-wachstumspotenzial/100185026.html>.

3 Maria Martinez, „German institutes cut growth forecasts as tariffs bite, fiscal boost lag,” *Reuters*, 2025. szeptember 4., <https://www.reuters.com/world/europe/german-institutes-cut-growth-forecasts-tariffs-bite-fiscal-boost-lags-2025-09-04/>.

4 „Merz will fünf Milliarden bei Bürgergeld sparen,” *zdfrheute*, 2025. szeptember 2., <https://www.zdfrheute.de/politik/deutschland/sozialstaat-merz-buergergeld-sparen-100.html>.

Mindezek fényében január elején maga Merz is kénytelen volt elismerni, hogy egyes „gazdasági szektorok kritikus helyzetben vannak”, és a kormánynak a jövőben nagyobb hangsúlyt kell fektetnie a reformokra.⁵ A német gazdaság stagnálása önmagában azonban egyelőre nem csökkenti érdemben a pártok népszerűségét – hónapok óta nagyjából egyformán (26%-on) áll a CDU és az AfD –, és nem vezet a kormány bukásához. Annak ellenére sem, hogy az rendkívül népszerűtlen: a megkérdezettek 77 százaléka kevésbé vagy egyáltalán nem elégedett a munkájával.⁶ Ennek oka egyrészt, hogy túlságosan rövid ideje van hatalmon a jelenlegi kormány ahhoz, hogy megalapozott ítélet születessen a gazdaságpolitikájáról; másrészt a német parlamentáris rendszer intézményi stabilitást biztosít, ugyanis a kormány kizárólag konstruktív bizalmatlansági, illetve a cancellár által saját maga ellen indítványozott bizalmi szavazás révén mozdítható el. E stabilitást csak az rendítheti meg érdemben, ha a kormányon vagy a kormánypárt(ok)on belül lázadás bontakozik ki. Éppen ezért a sikertelen válságkezelés következményei elsősorban a pártok berkeiben fognak lecsapódni, és Friedrich Merz politikai sorsa is alapvetően tőlük függ.

A belső konfliktusok jelei már most látszódnak. Az alaphelyzet viszont a CDU–SPD-koalíció esetén más, mint ami a jelzőlámpa-koalíció végnapjaiban volt. Míg akkorra az Olaf Scholz, Robert Habeck és Christian Lindner alkotta vezetői hármas viszonya teljesen megromlott, addig a Merz, Markus Söder és Lars Klingbeil triója valószínűleg az irracionalitás határáig is egyben akarja tartani a koalíciót. Jól tudják ugyanis, hogy a kormány bukása után két forgatókönyv egyike valósulna meg: vagy a szélsőjobboldali Alternatíva Németországgért (Alternative für Deutschland, AfD) újabb ugrásszerű erősödése, választási győzelme és a „tűzfal” leomlása következne, vagy – az annak fenntartásához való ragaszkodás esetén – az ország, azaz az Európai Unió legnagyobb állama egy diszfunkcionális politikai helyzetbe kerülne. A kényszerhelyzet így egyfajta stabilitást ad, de a pártvezetésre jellemző mentalitás a tagságra már egyáltalán nem igaz. A Kereszténydemokrata Unió (Christlich Demokratische Union Deutschlands, CDU) és Németország Szociáldemokrata Pártja (Sozialdemokratische Partei Deutschlands, SPD) tagsága és parlamenti képviselői már-már felváltva lázadnak a vezetés ellen, ami folyamatosan veszélyezteti a kormány amúgy is szűk, mindössze 12 fős parlamenti többségét. Mindez tovább növeli a nyomást a párt-

5 „Lage in einigen Wirtschaftsbereichen sehr kritisch” *tagesschau*, 2026. január 6., [tagesschau.de/inland/innenpolitik/merz-brief-koalition-100.html](https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/merz-brief-koalition-100.html).

6 Infratest Dimap, „ARD-DeutschlandTREND Dezember 2025,” *tagesschau*, 2025. december, <https://www.tagesschau.de/deutschlandtrend-pdf-200.pdf>.

vezetésén, amely így nem tud határozottan dönteni: a koalíció ellentmondásos, egyszerre jobb- és baloldali profilja miatt annak szinte minden lépését azonnal megkérdőjelezi valamelyik oldal párttagsága. Így a végső soron sikeres (ha nem is hatékony) kompromisszumkötések – pl. a Bürgergeld reformja vagy éppen a sorkatonaság visszavezetése – esetén is gyengének tűnik a kormány. A párttag-ságok lázadása pedig a belső identitásválságukra vezethető vissza, ugyanis mind a kereszténydemokraták, mind a szociáldemokraták attól tartanak, hogy a kormány rossz válságkezelése miatt további magyszavazókat veszíthetnek el.

AZ SPD A JELENTÉKTELENNÉ VÁLÁS VESZÉLYE MIATT ROBBANÁS KÖZELI ÁLLAPOTBAN VAN

A kiütéses választási veresége után a szociáldemokrata párt tagságának csupán a 64,9 százaléka szavazott arra, hogy az új kormányban alkancellári és pénzügy-miniszeri pozíciót is betöltő Lars Klingbeil kerüljön a párt élére – akinek ezzel a párt történelmének legrosszabb eredményét kellett elkönyvelnie.⁷ A tagság (még) nem a kormányzati munkáért, hanem a párt választási eredményéért büntette meg őt. Ez előrevetítette a szocdemek jövőbeli lázadozásait, de az SPD romló politikai helyzetére is felhívta a figyelmet. A párt az új kormányzati ciklus idejére már teljesen elveszítette a munkásoknak kedvező, baloldali profilját, és csak a magyszavazóit tudta megtartani. Mindez Olaf Scholz középre húzódásával – a haldokló „merkeli közép” átvételével – kezdődött, míg a munkásrétegeket – a nyugat-európai tendenciákhoz hasonlóan – a politikai szélek szívták el: egyrészt a Die Linke [A Baloldal], másrészt és leginkább az AfD. Mára a szociáldemokratáknak azzal kell szembenéznük, hogy a választóik elvándorlásával a pártnak nincs profilja, sőt lassan – a történelmi szerepén kívüli – létjogosultsága se. A megoldás látszólag a párt baloldali profiljának a kidomborítása lenne, hiszen a (potenciális) szavazóbázisa jóval baloldalibb, mint maga a pártvezetés – annak ellenére is, hogy a tagság szemében a legnépszerűbb politikus a sokak szerint már-már jobboldalinak tekinthető Boris Pistorius védelmi miniszter. Ez az irány azonban szükségszerűen a kormányzati munka folyamatos akadályozásához vezetne, hiszen a CDU/CSU eközben egy inkább jobbra tolódik. Friedrich Merz a kormányzati ciklus elején az adósságfék reformja révén jelentős gesztust tett a koalíciós partnerének, ám a kialakult politikai helyzetben az sem bizonyult

⁷ Kamil Frymark, „Germany: post-election reckoning in the SPD,” *Centre for Eastern Studies*, 2025. július 1., <https://www.osw.waw.pl/en/publikacje/analyses/2025-07-01/germany-post-election-reckoning-spd>.

elegendőnek az SPD párttagsága számára: vannak, akik szinte minden, akárcsak enyhén is jobboldalinak érzett lépést azonnal megkérdőjeleznek.⁸ Ennek tipikus példája a munkanélküli segély, vagyis a Bürgergeld reformja. Noha a pártvezetők között létrejött egy olyan kompromisszumos javaslat, amely végső soron alig csökkenti a bőkezű juttatásokat, tehát az SPD-nek kedvez, a tagság egy része mégis nyilvánosan próbálja megakadályozni a törvény elfogadását.

A párton és a koalíción belüli törést azonban egy sokkal akutabb helyzet idézheti elő. Lars Klingbeil pénzügyminiszternek ugyanis 2029-ig több mint 150 milliárd eurós költségvetési hiányt kellene pótolnia.⁹ (Összehasonlításképpen: a német szövetségi költségvetés éves szinten körülbelül 500 milliárd eurót tesz ki.) Amennyiben a szociáldemokraták ezt valóban meg akarják tenni, el kell fogadniuk Merz álláspontját, miszerint „a mai formájában a német jóléti állam fenntarthatatlan”, vagyis csökkenteni kell a jóléti kiadásokat.¹⁰ Ez a realitás viszont olyan dilemmát okoz, amely már most is feszültséget kelt a párton belül: a kormány stabilitásának a megőrzése érdekében feláldozzák-e a megmaradt baloldali támogatóikat, vagy a szavazók visszaszerzése reményében inkább akadályozzák a koalíciós partnerüket? Klingbeil népszerűtlensége miatt a konfliktus lényegében csak idő kérdése, és a kirobbanása akár az egész német kormányt is magával ránthatja.

MERZ NÉPSZERŰTLENSÉGE ÉS AZ ÍGÉRETEI BE NEM TARTÁSA A CDU STABILITÁSÁT VESZÉLYEZTETI

A CDU 2021-es választási vereségét követően Friedrich Merz vált a kereszténydemokraták új reménységévé: sokan benne látták azt a politikust, aki a határozott, jobboldali irányvonallal képes lesz megújítani a pártot, érdemi kihívást intézni az erősödő AfD-vel szemben, valamint az Európai Unió vezető erejeként újrapozicionálni Németországot. Merz készséggel vállalta ezt a szerepet, és a politikai habitusából adódóan már a választások előtt is magabiztos kijelentéseket tett a gazdasági növekedés helyreállításáról, egy jobboldali migrációs fordulat szükségességéről, valamint az Ukrajna melletti határozottabb, közös európai fellépésről

8 Georg Ismar, „Die Lösung für die SPD liegt nicht in linkerer Politik,” *Süddeutsche Zeitung*, 2025. november 2., <https://www.sueddeutsche.de/meinung/koalition-spd-afd-klingbeil-kommentar-li.3332554>.

9 Martin Greive, Jan Hildebrand, „150-Milliarden-Lücke – Klingbeils Geldnot wird immer größer,” *Handelsblatt*, 2025. július 24., <https://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/bundeshaushalt-150-milliarden-luecke-klingbeils-geldnot-wird-immer-groesser/100143646.html>.

10 „Wir können uns dieses System nicht mehr leisten,” *tagesschau*, 2025. augusztus 30., <https://www.tagesschau.de/inland/merz-fordert-einsparungen-sozialsystem-100.html>.

– akár az Amerikai Egyesült Államokkal szemben is –, amelyekben vezető szerepet szánt önmagának. Ehhez képest külpolitikai téren az Európai Tanács decemberi ülésén a két kiemelt német kezdeményezés – a Mercosur-megállapodás aláírása és a zárt orosz vagyon felhasználásának az előmozdítása – nem járt sikerrel. A belpolitikában pedig a megválasztása óta több kérdésben is – így például az adósságfék ügyében – a korábbi véleményével élesen ellentétes álláspontot támogatott, és nem tudta maradéktalanul teljesíteni a kezdeti reformígéreteit. Ahogy arra több német elemző is rámutatott, mindez azzal magyarázható, hogy Merz kancellárként a koalíció stabilitása érdekében jóval inkább hajlik a szociáldemokratákkal való kompromisszumokra, s ezzel számos esetben cserbenhagyja a jobboldali támogatói csoportjait.¹¹

A jelentős hitelfelvételeket már eleve nehezen fogadta el Merz támogatói bázisa, de az első komolyabb lázadás a nyáron tört ki, amikor el kellett halasztani a Bundestagban az új alkotmánybírókról szóló szavazást, mert a CDU/CSU-frakció nem volt hajlandó az SPD jelöltjére, Frauke Brosius-Gersdorfra leadni a voksát a jogásznőnek az abortuszról vallott, a kereszténydemokrata alapértékekkel szembemenőnek tartott nézetei miatt. Bár a blamázs Jens Spahn frakcióvezetőt érte, a végső felelősség azonban a kancelláré volt. Ősz végén a Merzet eredetileg a leghangosabban támogató, a 18 Bundestag-képviselővel is rendelkező fiatalok csoportja, a Junge Union fordult szembe a kancellárral, aki a 2031-re esedékes nyugdíjreform ügyében a koalíciós megállapodáson túlmutató, a baloldalnak kedvező törvényt fogadtatott el. A Junge Union szerint viszont az több mint százmilliárd eurós terhet ró a már most is válságban lévő német költségvetésre. Mind Merz, mind a csoport vezetője, Johannes Winkel az utolsó pillanatig kötötte az ebet a karóhoz, így a december eleji szavazáson még a kormánykoalíciós többség is veszélybe került. A törvényt végül elfogadták,¹² ám ehhez szükség volt egyrészt a Die Linke tartózkodására, másrészt a javaslatot ellenző CDU-tagok egy részének a saját meggyőződésükkel ellentétes szavazására, akiket a koalíció stabilitásának a hangsúlyozásával sikerült arra rávenni.

A CDU/CSU helyzetét általánosságban tovább bonyolítja, hogy a Merkel-korszak 16 éve alatt a középre húzódással a párt fokozatosan elvesztette a jobboldali identitását. „A jobboldali párt” szerepét ma az AfD tölti be. A kereszt-

11 Nicolas Richter, Henrike Roßbach, "Lasst mich mal machen," *Süddeutsche Zeitung*, 2025. október 10., <https://www.sueddeutsche.de/projekte/artikel/politik/merz-bundesregierung-kanzler-reformen-koalition-e430110/>.

12 „Bundestag stimmt mit Kanzlermehrheit für Rentenpaket,” *tagesschau*, 2025. december 5., <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/abstimmung-rente-100.html>.

ténydemokraták szemszögéből azonban a két párt – a tűzfaltól függetlenül – nem összeegyeztethető, mivel a konzervativizmus újraértelmezéséről Nyugat-Európában zajló politikai küzdelemben az AfD (és általában a radikális jobboldal) a fő riválisuk. Ennek megfelelően egy zéróösszegű játékról van szó: ha az AfD nyer, akkor a CDU/CSU meggyengül vagy akár össze is omolhat.¹³ Ezért számukra különösen fontos a jobboldali arculat újraélesztése, márpedig az egyszerűen nem fér össze azzal, hogy Merz a koalíció stabilitása érdekében sorozatosan gesztusokat tegyen az SPD-nek. A pártot eddig az tartotta egyben, hogy a kancellár a vezetés terén magabiztosnak mutatkozott – de a róla kialakult kép egyre halványul, és már a válság elfedését segítő külpolitikai sikerek is ritkábbak. Végző soron hasonló dilemma merül fel a kereszténydemokratáknál, mint a szociáldemokrata pártban: a saját népszerűségük árán is védelmezzék-e a koalíciót és személyesen a kancellárt?

AZ AFD EKÖZBEN A KORMÁNYZÁSRA KÉSZÜL – DE OTT IS FEL KELL OLDANI A BELSŐ ELLENTÉTEKET

Az Alternative für Deutschland folyamatosan erősödik: az előző Bundestag-választáshoz képest megduplázta a támogatottságát, majd alig fél év alatt Németország (másik) legerősebb pártjává vált. Ráadásul jövőre újabb áttöréseket érhet el, hiszen három keletnémet tartományban (Berlin, Szász-Anhalt, Mecklenburg–Elő-Pomeránia) is választásokat tartanak, és még az sem kizárható, hogy valamelyikben abszolút többséggel, önállóan tudjon kormányozni. Ennek hatalmas szimbolikus jelentősége lenne, de az erőegyensúlyt még nem borítaná fel, mivel a tartományi kormányokat összefogó Bundesratban egy-kettőnek a vezetőjeként sem tudná az AfD egyedül a törvényeket blokkolni. A pártnak föderális szinten is át kell törnie a tűzfalat, azonban a vezetése úgy véli, hogy annak érdekében még rengeteg teendőjük van. A jelenlegi politikai környezet és a már megingó kormánykoalíció viszont kifejezetten kedvező körülményeket biztosít a munka elvégzésére. A párt által kiszivároztatott saját stratégiája is ennek a helyzetnek a kihasználására, azon belül három kérdésre összeponstosít:¹⁴

13 Häusermann et al., "Realignment within the right field: competition between the mainstream right and the far right," *West European Politics*, 2025. június 27.: 1-29, <https://doi.org/10.1080/01402382.2025.2515546>.

14 Alternative für Deutschland, „Einleitung des Strategieprozesses,” AfD, 2025. július, <https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2025/07/06/BvS-FraKlausur-0407-Freitag.pdf>.

1. a társadalom további polarizálására, hogy a választók a politikai szélek felé mozduljanak el;
2. a CDU/CSU és az SPD közötti ellentétek felerősítésére, hogy ismét a jelzőlámpa-koalíció bukásához hasonló helyzet álljon elő;
3. valamint arra, hogy az AfD a jobboldali szavazók számára kompetensebbnek tűnjön a kereszténydemokratáknál.

Az első azért lenne kedvező, mert további CDU-s szavazók vándorolnának át az AfD-hez; a második eredményeként újabb kormányválság esetén a választók szemében az AfD lenne a stabilitás záloga; a harmadik pedig az utolsó döfést jelentené a centrupártok számára, hiszen a németek a gondolkodásukban oly fontos erős gazdaságnak a reményét a CDU vagy az SPD helyett az AfD-hez kötnék.

A felszín alatt azonban az AfD is jelentős identitásproblémákkal küzd, amelyek lassítják a CDU/CSU-val szembeni térnyerését: 2025 második felében például sok esetben nem tudott egységes választ adni a napirendet domináló politikai ügyekre. A belső konfliktusok fő oka a párt keletnémet eredete és jobboldali identitása. Így nem képes egységes álláspontot kialakítani a sorkatonaság ügyében sem: ugyanis a német jobboldal hagyományosan patrióta alapon támogatja, míg a keletnémet politikai hagyományok élesen elutasítják azt.¹⁵ Hasonló ellentmondások jelennek meg az amerikai kapcsolatok megítélésében és a Moszkvához való viszonyulás ügyében is.¹⁶ Újabban a párt társelnöke és parlamenti frakcióvezetője, Alice Weidel nyilvánosan is a nemtetszésének adott hangot két képviselővel szemben, akik ismét Oroszországba készültek utazni, miközben a másik társelnök, Tino Chrupalla abban sem látott kivetnivalót, hogy az említettek Dmitrij Medvegyevvel is találkozni akartak. A párton belüli ilyen és hasonló ellentétek ellenzékben kisebb gondot jelentenek, azonban az AfD esetében akár belháborúba is torkollhatnak. A külső szemlélők számára a párt egyfajta „fekete lyuk”: egyáltalán nem világos, hogy milyenek az erőviszonyok Alice Weidel és a párt tübingiai vezetője, a nála radikálisabb Björn Höcke között – és ezért az sem, hogy a párt Weidel vezetésével a Le Pen-féle „normalizációs stratégiát” fogja-e választani, vagy Höcke befolyása miatt még inkább a kultúrharc fog központi szerepet kapni. Ennek az eldöntése nélkül viszont nem lehet teljesen koherens politikai irányvonalat kialakítani, ami pedig akadályozza a gyors erősödést.

15 Julie Kurz, Gabor Halasz, „Wie die AfD mit der Wehrpflicht hadert,” *tagesschau*, 2025. szeptember 28., <https://www.tagesschau.de/inland/innenpolitik/afd-wehrpflicht-102.html>.

16 AFP, „Germany’s far-right AfD torn over Russia ties,” *Euractiv*, 2025. november 14., <https://www.euractiv.com/news/germanys-far-right-afd-torn-over-russia-ties/>.

NÉMETORSZÁG POLITIKÁJA VISSZAFORDÍTHATATLANUL MEGVÁLTOZIK

A német gazdasághoz hasonlóan a politikai rendszer is átfogó, strukturális átalakuláson megy keresztül, s azt az elhúzódó gazdasági válság csak felgyorsítja. Míg korábban a különböző szavazói csoportok viszonylag stabilan kötődtek egy-egy párthoz (munkások: szociáldemokraták; középosztály és gazdasági elit: kereszténydemokraták; városi értelmiség: zöldek), addig ma már önmagukon belül is erősen megosztottak. Ennek következtében a centрупártok identitása és hagyományos társadalmi beágyazottsága fokozatosan erodálódik. Míg azonban ez a viszonylag új pártoknak, az AfD-nek vagy a Die Linkének az előnyére is válhat, addig a régi nagypártokat krízisbe taszítja, ugyanis azok a struktúrájuktól kezdve a stratégiájukig mindent a biztos szavazói csoportokra építettek. Éppen ezért a hivatalban lévő Merz-kormány sorsát is ez alapján érdemes vizsgálni – főleg azért, mert a német politikai rendszer stabilitásából fakadóan egy kormány megbuktatásának nagyobb a veszélye egy koalíción belüli ellentét, mint külső nyomás révén. A német gazdasági stagnálás tehát egyelőre inkább az egyik tünete a lassan kibontakozó kormányválságnak, semmint annak a közvetlen kiváltó oka.

**MAGYAR
KÜLÜGYI
INTÉZET**